

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

TYPICAL INVESTIGATORS IN THE INITIAL STAGE INVESTIGATION OF ILLEGAL HANDLING OF WEAPONS, MUNITIONS OR EXPLOSIVES

Кисельов І.О., к.ю.н.,

науковий співробітник секретаріату Вченої ради
Донецький державний університет внутрішніх справ

Отришко А.О., аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики

Донецький державний університет внутрішніх справ

Статтю присвячено вивченню типових слідчих ситуацій. Науковці акцентують увагу на їх практичному і науковому значенні. Дослідження і формування типових слідчих ситуацій надає можливість сформулювати слідчі версії, тактичні завдання і рішення, що підлягають реалізації при розслідуванні з метою досягнення поставлених цілей і вирішення завдань у кримінальному провадженні.

На початковому етапі розслідування незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами пропонуємо розглянути такі типові слідчі ситуації:

- 1) «Слідча ситуація 1» – особа затримано працівниками поліції із вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- 2) «Слідча ситуація 2» – у ході проведення оперативних заходів або слідчих (розшукових) дій у іншому кримінальному провадженні працівниками поліції встановлено факт незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;
- 3) «Слідча ситуація 3» – надійшло повідомлення про те, що особа зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини за місцем мешкання;
- 4) «Слідча ситуація 4» – надійшло повідомлення про виявлення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин;
- 5) «Слідча ситуація 5» – надійшло повідомлення про те, що невстановлена особа здійснює збут зброї.

В залежності від наявної вихідної інформації про кримінальне правопорушення щодо незаконного поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, тактичні завдання і рішення мають бути направлені на підтвердження факту вчинення кримінального правопорушення, з'ясування його обставин і встановлення особи правопорушника, а отже потребують проведення такі слідчі (розшукові) дії: 1) огляд місця події; 2) вилучення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин; 3) призначення судових експертиз; 4) отримання пояснень від особи, причетної до вчинення кримінального правопорушення; 5) допит свідків кримінального правопорушення; 6) проведення обшуку за місцем мешкання правопорушника; 7) проведення слідчого експерименту; 8) вручення особі підозри у вчиненні кримінального правопорушення та його допит в якості підозрюваного.

Ключові слова: типові слідчі ситуації, слідчі версії, початковий етап розслідування, незаконне поведження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

The article is devoted to the study and typification of investigative situations. Scientists emphasize their practical and scientific importance. The study and formation of typical investigative situations provides an opportunity to form investigative versions, tactical tasks and solutions to be implemented during the investigation in order to achieve the set goals and solve tasks in criminal proceedings.

At the initial stage of the investigation of illegal handling of weapons, ammunition or explosives, we suggest considering the following typical investigative situations:

- 1) "Investigative situation 1" – a person was detained by police officers with firearms, ammunition or explosives;
- 2) "Investigative situation 2" – in the course of operational measures or investigative (search) actions in other criminal proceedings, the fact of illegal handling of weapons, military supplies or explosives was established by police officers;
- 3) "Investigative situation 3" – a report was received that a person keeps firearms, ammunition or explosives at his place of residence;
- 4) "Investigative situation 4" – a message was received about the detection of firearms, ammunition or explosives;
- 5) "Investigative situation 5" – a report was received that an unidentified person is selling weapons.

Depending on the available initial information about a criminal offense related to the illegal handling of weapons, ammunition or explosives, tactical tasks and decisions should be aimed at confirming the fact of committing a criminal offense, clarifying its circumstances and establishing the identity of the offender, and therefore require the following investigative (search) actions: 1) inspection of the scene; 2) seizure of firearms, ammunition or explosives; 3) appointment of forensic examinations; 4) receiving explanations from a person involved in the commission of a criminal offense; 5) interrogation of witnesses; 6) conducting a search at the place of residence of the offender; 7) conducting an investigative experiment; 8) serving a person suspected of committing a criminal offense and interrogating him as a suspect.

Key words: typical investigative situations, investigative versions, the initial stage of the investigation, illegal handling of weapons, ammunition or explosives.

Постановка проблеми. У методиці розслідування значна увага приділяється вивченню і типізації слідчих ситуацій. Науковцями акцентовано увагу на їх практичному і науковому значенні. Дослідження і формування типових слідчих ситуацій надає можливість сформулювати слідчі версії, тактичні завдання і рішення, що підлягають реалізації при розслідуванні з метою досягнення поставлених цілей і вирішення завдань у кримінальному провадженні.

Використання ситуаційного підходу дозволяє адаптувати теоретичні положення окремої криміналістичної методики до практичних потреб осіб, уповноважених здійснювати кримінальне провадження при розсліду-

ванні незаконного обігу зброї [9, с. 61]. Влучно зазначає С. П. Мельниченко, що наукове обґрунтування та визначення чіткого сформульованих типових слідчих ситуацій під час розробки окремої методики розслідування кримінальних правопорушень надає можливість слідчому застосовувати певний алгоритм ефективних організаційних та процесуальних дій [4, с. 93]. А тому формування типових слідчих ситуацій розслідування кримінальних правопорушень певного виду має бути практично орієнтованим та спрямованим на допомогу слідчим на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ситуаційний підхід до розслідування кримінальних правопорушень досліджено у наукових працях В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, А. Ф. Волобуєва, В. А. Журавля, В. О. Коновалової, В. П. Коржа, Г. А. Матусевича, М. В. Салтєвського, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітька, А. П. Шеремета та ін. Вивчення і формування типових слідчих ситуацій при розслідуванні незаконного обігу зброї, зокрема незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами здійснено у дисертаційних або монографічних дослідженнях Д. В. Андрєєвим, Ю. М. Березою, В. С. Бондарем, С. С. Вітвіцьким, О. А. Волобуєвим, О. О. Волобуєвою, М. В. Кривоносом, С. П. Мельниченком, О. С. Тарасенком, К. О. Чаплинським, М. Г. Щербаківським та ін.

Виклад основного матеріалу. Не применшуючи значення слідчих ситуацій як для науки криміналістики, так і практики розслідування, серед учених-криміналістів бракує єдності щодо визначення структури і змісту слідчої ситуації [2, с. 286].

Більшість вчених трактують слідчу ситуацію як сукупність умов, в яких у певний момент здійснюється розслідування. В структуру слідчої ситуації входить багато компонентів, які повинні враховуватися слідчим. У теоретичному аспекті ситуації диференціюються на сприятливі і несприятливі, прості і складні, що швидко змінюються і відносно стабільні, нормальні і екстремальні, довготривалі та швидкоплинні, репродуктивні (алгоритмічні) і продуктивні, проблемні, конфліктні та ін. [9, с. 62].

Слід наголосити на тому, що вчення про слідчу ситуацію є одним з доктринальних положень сучасної криміналістики. Відображуючи ситуаційний підхід до процесу розслідування, дане вчення актуалізує можливість розробки програм розслідування, ефективних саме стосовно умов відповідної слідчої ситуації. Тому, виступаючи продуктом самостійного вчення, дана криміналістична категорія, яка від самого початку носила теоретико-методологічний характер, поступово набула статусу структурного елементу окремої криміналістичної методики розслідування окремих груп кримінальних правопорушень [6, с. 495].

В. В. Тіщенко розглядає слідчу ситуацію як відправну ланку в ланцюгу алгоритму розслідування. Саме вона зумовлює напрям і завдання розслідування тактичного і стратегічного характеру, впливає на прийняття рішення щодо методів і засобів їх вирішення. Слідча ситуація створює об'єктивні передумови для визначення слідчим напрямку і змісту розслідування. Проте правильний вибір завдань, побудова версій, визначення засобів їх вирішення та перевірки залежить від адекватної оцінки слідчим ситуації, що склалась на певний момент розслідування. Оцінюючи ситуацію, необхідно зважати на джерела і зміст вихідної інформації на початку розслідування, на ступінь її конкретності, повноти й достовірності, а також на тривалість часу, що минув із моменту вчинення кримінального правопорушення, наявність або відсутність свідків-очевидців, на поведінку та позицію учасників розслідування, вирішеність або невирішеність попередньо поставлених завдань [3, с. 359].

Аналіз і оцінка слідчої ситуації мають істотне значення, тому що дозволяють: зорієнтуватися у всьому різноманітті фактів і явищ, які відносяться до особи злочинця на момент розслідування; усвідомити наукові знання (рекомендації криміналістики) щодо типових матеріальних джерел (слідів), у яких відбувається подія кримінального правопорушення; опанувати методики та практики пошуку таких джерел, отримати від них належну інформацію, її фіксація та подальше збереження; виконувати практичну роботу з цими джерелами інформації; співставляти отриману інформацію з даними оперативних і криміналістичних обліків; висунути відповідні версії

про місцезнаходження і сліди, що містять інформацію про властивості особи злочинця; визначити найбільш доцільні тактичні прийоми, рекомендації, комбінації зі збирання слідів і встановлення злочинця; вибрати найбільш ефективні техніко-криміналістичні засоби і методи для цих цілей; вибрати найбільш ефективні форми використання спеціальних знань і взаємодії з органами дізнання з метою одержання криміналістично значущої інформації про особу злочинця; вивести з версій слідства; спланувати початковий етап розслідування [5, с. 82].

З метою надання вченню про слідчі ситуації практичного спрямування, науковцями здійснюються дослідження щодо формування типових слідчих ситуацій окремих видів кримінальних правопорушень. Важливою є думка про те, що функціональним призначенням виділення типових слідчих ситуацій є створення інформаційної основи для прийняття процесуальних та організаційних рішень слідчим. На підставі рішень формується програма розслідування, яка включає певний алгоритм слідчих (розшукових) дій та організаційних заходів у кримінальному провадженні, спрямованих на встановлення обставин кримінального правопорушення [9, с. 63].

В. А. Журавель формулює положення щодо слідчої ситуації, які необхідно враховувати як при її типізації, так і в ході практичного застосування:

1) типова слідча ситуація – наукова абстракція, своєрідна інформаційно-пізнавальна модель, яка сформована на підставі апріорних знань, є результатом узагальнення і аналізу значного емпіричного матеріалу і в якій відображені найбільш загальні риси, що характеризують хід і стан розслідування на певному етапі (початковому, наступному);

2) для реалізації типізації з усіх компонентів, що входять до структури слідчої ситуації, доцільно залишити насамперед компоненти інформаційного характеру. Навіть така «урізана типізація», заснована на використанні тільки джерел інформаційного характеру, має свою практичну спрямованість щодо найбільш продуманої побудови слідчих версій, формулювання вичерпного переліку стратегічних і тактичних завдань розслідування, визначення його оптимального напрямку, обрання найбільш ефективного комплексу слідчих (розшукових) дій і тому вона має право на існування;

3) інформаційною базою типових слідчих ситуацій є частота зустрічальності конкретних ситуацій, що зумовлює необхідність аналізу і оцінки значного емпіричного матеріалу;

4) інформаційну структуру типових слідчих ситуацій становлять предмет доказування, окреслений ознаками складу кримінального правопорушення, який розслідується, і ст. 91 КПК України, та відомості, що входять до криміналістичної його характеристики;

5) одним із істотних критеріїв віднесення конкретної ситуації до розряду типової слідчої ситуації є вплив останньої на процес формулювання стратегічних і тактичних завдань розслідування та визначення оптимальної послідовності проведення слідчих (розшукових) дій або тактичних операцій, що спрямовані на розв'язання цих завдань. Іншими словами, у методиці розслідування окремих видів кримінальних правопорушень як типові мають бути виділені такі слідчі ситуації, які істотно впливають на формування програм розслідування та алгоритмічних схем дій слідчого;

6) кожна типова слідча ситуація має «свій» сталий набір ознак (про хід і стан розслідування), система яких дозволяє індивідуалізувати її щодо певного етапу розслідування;

7) упорядкування слідчих ситуацій доцільно здійснювати на підставі ситуаційного моделювання, сутність якого полягає в тому, що велика кількість конкретних ситуацій, аналогічних у якому-небудь істотному відношенні, «зливається», поєднується в одну або кілька уза-

гальнених ситуацій, для яких і розробляються оптимальні програми ухвалення рішення і проведення практичних дій [2, с. 299–300].

Вченими-криміналістами здійснювались спроби побудови кваліфікації слідчих ситуацій за різними критеріями. На думку М. Г. Щербаківського та Д. В. Андрєєва пропонуються ситуації, в яких надається характеристика цілого комплексу даних, а не ступеня інформованості щодо якогось певного компонента. Слідчі ситуації виділяються залежно від окремих підстав, але найчастіше у їх сукупності. Як підстави вибрані: предмет кримінального правопорушення; місце виявлення предмета протиправних дій; спосіб виявлення предмета; сліди кримінального правопорушення; джерела повідомлення про кримінальне правопорушення; інформація про особу злочинця; інформація про обставини вчинення кримінального правопорушення; наявність доказів; затримання особи злочинця; кримінально-правові способи вчинення кримінального правопорушення; виявлення ознак кримінального правопорушення; орган, за ініціативою якого розпочато досудове розслідування; вчинення кримінального правопорушення із використанням зброї та ін. [9, с. 69]. Виходячи з цього, науковці пропонують виділяти п'ять рівнів класифікації типових криміналістичних ситуацій розслідування незаконного обігу зброї залежно від таких компонентів: 1) етап розслідування кримінального правопорушення; 2) наявність інформації про предмет кримінального правопорушення; 3) наявність інформації щодо особи злочинця; 4) позиція підозрюваного; 5) повнота відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення [9, с. 71].

С. С. Вітвіцький, О. О. Волобуєва, А. О. Волобоек зауважують, що в основу типізації слідчих ситуацій початкового етапу розслідування незаконного обігу об'єктів озброєння входять такі критерії: привід (реєстрація кримінального провадження) початку досудового розслідування; спосіб виявлення кримінального правопорушення; характер інформаційних джерел (основ) кримінального правопорушення; спосіб фіксації типових слідів; обсяг інформації про особу злочинця; обсяг і зміст інформації про складові елементи (ознаки) кримінального правопорушення. Проте поза достатньою і належною увагою науковців залишаються такі важливі компоненти, як подія кримінального правопорушення, спосіб і механізм його вчинення, предмет посягання тощо. Також, не враховується стан, у якому проводиться розслідування та не окреслюються тактичні завдання, які виникають за певних обставин розслідуваної події [1, с. 105–106].

Науковцями розділено слідчі ситуації за критерієм повноти (обсягу, змісту й характеру криміналістично значущої вихідної) інформації про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та предмет посягання, що є в розпорядженні слідчого на початку досудового розслідування. Так, за цим критерієм типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного поведіння зі зброєю та бойовими припасами слід поділити на прості та складні. До простих ситуацій віднесено:

– «Ситуація 1», коли є достатньо повно інформації про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та об'єкти озброєння. Вона виникає в разі фактичного затримання злочинця на «гарячому».

– «Ситуація 2», коли є лаконічна інформація про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та об'єкти озброєння. Ця типова слідча ситуація характеризується наявністю ознак, за якими факт вчинення незаконного поведіння зі зброєю та бойовими припасами частково встановлено, зокрема, недостатньо інформації про механізм і спосіб вчинення кримінального правопорушення, про належність виявлених об'єктів підозрюваному та інше.

До складних відноситься:

– «Ситуація 3», коли є сукупність даних про кримінальне правопорушення, тобто відсутнє чітке уявлення

про механізм вчинення незаконного поведіння зі зброєю та бойовими припасами, особу (осіб) злочинця (-ів) та об'єкти озброєння.

– «Ситуація 4» є найбільш складною і малоінформативною, адже характеризується відсутністю фактичних даних про кримінальне правопорушення, як правило, за такими ознаками: виявлено схованки кримінального арсеналу озброєння; виявлено безхазяйну зброю та/або бойові припаси; виявлено факт продажу та інші способи незаконного поведіння з об'єктами озброєння шляхом моніторингу інтернет-ресурсів, ЗМІ та інших публічно доступних джерел тощо [1, с. 112–124].

О. С. Тарасенко у ході формування типових слідчих ситуацій при розслідуванні незаконного поведіння з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями враховує слідоутворюючий механізм дій з підготовки, вчинення й приховування кримінальних правопорушень та розглядає їх разом із слідчими версіями:

1. Слідча ситуація – особу (осіб) затримано за незаконне поведіння з вогнепальною зброєю, наявна доказова інформація про фактичне вчинення протиправних дій. У цій ситуації виникають такі типові версії: а) вогнепальна зброя не належить затриманим (2%); б) показання затриманих про непричетність є неправдивими (71%); в) вогнепальну зброю було підкинуто затриманим (працівниками правоохоронних органів або конкуруючими злочинними об'єднаннями) (2%); г) показання затриманих про визнання вини дані з метою приховування і відвернення уваги від іншого більш тяжкого злочину (5%); д) затримані у складі злочинного об'єднання придбали або виготовили вогнепальну зброю, на момент затримання здійснюють цю доставку з метою тимчасового зберігання або безпосереднього збуту (46%); е) затримані особи не знають про вміст вантажу і лише використовуються злочинними об'єднаннями (12%).

2. Слідча ситуація – встановлено учасників злочинного об'єднання, але доказів про протиправну діяльність недостатньо для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. У цій ситуації висувуються такі слідчі версії: члени злочинного об'єднання зберігають вогнепальну зброю для самозахисту (25%), вчинення майбутніх кримінальних правопорушень із використанням зброї або з метою збуту (87%).

3. Слідча ситуація – встановлено Інтернет-ресурси, які займаються незаконною діяльністю, що пов'язана із продажем вогнепальної зброї. Дана ситуація обумовлює висунення таких версій: а) Інтернет-ресурс створено заради цікавості (5%); б) Інтернет-ресурс створено професійними програмістами («хакерами») лише для отримання прибутку за користування іншими особами (29%); в) Інтернет-ресурс забезпечує канал збуту (придбання) вогнепальної зброї злочинним об'єднанням (66%).

4. Слідча ситуація – виявлено вогнепальну зброю, але злочинець невідомий. У цій ситуації висувуються такі версії: а) виявлена вогнепальна зброя була загублена військовослужбовцем або правоохоронцем (3%); б) виявлена вогнепальна зброя була покинута злочинцем після вчинення кримінального правопорушення (4%); в) виявлена вогнепальна зброя знаходилась у «закладці» для збуту (27%); г) вогнепальну зброю переховують у схованці (35%); д) вогнепальну зброю доставляють (транспортують) з використанням порожнин ніш транспортного засобу кур'єри, які знаходяться серед пасажирів (36%).

5. Слідча ситуація – виявлено об'єкти, пристосовані для доставки, зберігання, виготовлення, переробки вогнепальної зброї, але особу злочинця (злочинців) не встановлено. Дана ситуація обумовлює висунення таких версій: власник об'єкта (78%), члени його сім'ї, родичі (14%), знайомі або колеги (16%), використовують об'єкти для доставки, зберігання, виготовлення, переробки вогнепальної зброї.

6. Слідча ситуація – встановлено факт недостачі (викрадення, привласнення, втрати) вогнепальної зброї. В цій ситуації висувуються такі версії: а) особа, відповідальна за збереження зброї, забезпечила інсценування викрадення і є членом злочинного об'єднання або стосовно неї використали компрометуючі матеріали (67%); б) особа, відповідальна за збереження зброї, неналежним чином здійснила її приймання-передачу (розкрадання відбувалось протягом тривалого часу) (32%); в) викрадення вогнепальної зброї було ретельно підготовлене і сплановане злочинним об'єднанням (24%); г) викрадення вчинено особою, яка відвідувала відповідального за збереження (15%); д) викрадення вчинено особою персоналу, обслуги та ін. (6%); е) відповідальна особа загубила вогнепальну зброю (3%); ж) викрадення здійснено членом сім'ї, родичем (14%); з) викрадення вчинено крадієм-гастролером (2%); інше (викрадення інсценовано матеріально відповідальною особою, яка продала зброю; командир військової частини викрав зброю і перекладає відповідальність на підлеглих) – менше 1% [7, с. 115–120].

В. М. Шевчук на початковому етапі розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї розглядає такі типові слідчі ситуації:

1. Факт незаконного обігу вогнепальної зброї виявлено, і особа, яка вчинила такий злочин, затримана на місці події або незадовго після вчинення злочину. Це прості ситуації, що зазвичай складаються, коли сам злочин і особа, яка його вчинила, очевидні, відомі з самого початку розслідування. Діяльність слідчого в цій ситуації спрямована на збирання і процесуальне закріплення доказів причетності особи до вчиненого кримінального правопорушення – встановлення конкретних обставин події, їх дослідження, оцінка і використання з метою одержання нових даних. Вихідні дані, що знаходяться у розпорядженні слідчого, визначають комплекс і послідовність проведення невідкладних слідчих дій: 1) обшук особи, затримання і допит підозрюваного; 2) огляд місця затримання з метою з'ясування обстановки події, виявлення слідів злочину і речових доказів; 3) виїмка і слідчий огляд предметів, що стосуються злочину (зброї, боєприпасів, одягу, документів, затриманих транспортних засобів, схованок, записних книжок, листів тощо); 4) огляд підозрюваних для виявлення слідів носіння зброї, боєприпасів; 5) допит осіб, які виявили і затримали на місці події злочинця, а також допит свідків-очевидців про обставини злочину і затримання; 6) призначення судових експертиз (судово-балістичної, вибухово-технічної, трасологічної, металознавчої, судово-хімічної, технологічно-товарознавчої, технічної експертизи документів та ін.); 7) обшук за місцем проживання підозрюваного, за місцем роботи, у гаражах, на дачах, у друзів і в інших місцях, де з огляду на обставини справи можуть зберігатися документи й інші предмети, що мають значення для справи.

2. Факт незаконного обігу вогнепальної зброї виявлено, є відомості про особу, яка його вчинила, проте злочинець зник із місця події. Основним напрямом розслідування в цій ситуації є дослідження матеріальної обстановки на місці події, виявлення, збирання і фіксація доказової та орієнтуючої інформації про подію злочину і особу злочинця, який зник. Дії працівників дізнання та слідства в цій ситуації мають бути спрямовані на негайне переслідування злочинця «по гарячих слідах» і його затримання, а також на збір даних, що характеризують особу розшукуваного, виявлення його зв'язків, встановлення можливого місцезнаходження або появи злочинця, вжиття заходів щодо затримання особи, яка зникла з місця події, і доставлення її в органи слідства. Послідовність і оптимальний комплекс першочергових слідчих дій у цій ситуації можуть виглядати так: 1) огляд місця події; 2) допит свідків-очевидців, співучасників (якщо є такі); 3) допит осіб, які можуть надати відомості про злочинця

і його спосіб життя (родичів, колег, знайомих); 4) затримання й обшук особи підозрюваного; 5) допит підозрюваного; 6) обшук за місцем проживання, роботи тощо; 7) одержання вільних і експериментальних зразків для порівняльного дослідження; 8) при необхідності призначення криміналістичних експертиз (за результатами оглядів залежно від виявлених слідів) та ін.

3. Факт незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів виявлено, проте відомості про особу, яка вчинила злочин, відсутні. Для таких ситуацій характерний високий ступінь інформаційної невизначеності – відсутність даних про особу, а коло інших джерел для пошуку злочинця вкрай обмежене. У зазначених ситуаціях кримінальна справа порушується за фактом виявлення злочину, у разі відсутності особи, підозрюваної в його вчиненні. Тому першочерговим завданням є встановлення особи злочинця, його розшук, затримання і викриття.

У розглянутих ситуаціях діяльність слідчого має бути спрямована на виявлення і систематизацію максимальної кількості доказової та орієнтуючої інформації, що характеризує особу злочинця і подію злочину.

Для вирішення розглянутої ситуації можна рекомендувати такі першочергові й оперативно-розшукові заходи: 1) огляд місця події; 2) допит свідків-очевидців, а у випадках, якщо немає таких, дії мають бути спрямовані на їх виявлення; 3) застосування службово-розшукових собак; 4) перевірки результатів оглядів і допитів за криміналістичними обліками (дактилоскопічним, за способом вчинення, за ознаками зовнішності тощо); 5) вивчення матеріалів архівних кримінальних справ (розкритих і нерозкритих) цієї категорії шляхом порівняльного аналізу способів вчинення таких злочинів (розслідуваного і зазначеного в архівній справі); 6) пред'явлення особам, які бачили злочинця, фотоальбомів із зображенням осіб, які знаходяться на обліку в органах внутрішніх справ; 7) складання пошукових орієнтувань і композиційних портретів; 8) призначення за результатами огляду криміналістичних експертиз; 9) вивчення зведень, повідомлень, довідок про такі злочини; 10) постановка на облік викраденої зброї; 11) постановка завдання про встановлення особи, яка вчинила злочин, оперативним шляхом та ін. [8, с. 476–478].

Таким чином, враховуючи вищевказане, вважаємо за доцільне систематизувати типові слідчі ситуації та слідчі версії при розслідуванні незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами враховуючи такі критерії як: а) вихідна інформація про вчинення кримінального правопорушення; б) подія кримінального правопорушення; в) особа правопорушника; г) спосіб вчинення кримінального правопорушення.

Отже, на початковому етапі розслідування незаконного поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами пропонуємо розглянути такі типові слідчі ситуації і версії:

1. «Слідча ситуація 1» – особу затримано працівниками поліції із вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. В даній слідчій ситуації мають місце такі слідчі версії:

а) особа без встановленого на те дозволу здійснює носіння і зберігання вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин;

б) особа здійснює носіння і зберігання вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин із метою передачі або збуту іншій особі;

в) факт незаконного поведіння з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами не підтвердився.

2. «Слідча ситуація 2» – у ході проведення оперативних заходів або слідчих (розшукових) дій у іншому кримінальному провадженні працівниками поліції встановлено факт незаконного поведіння зі зброєю, бойовими при-

пасами або вибуховими речовинами. В даній слідчій ситуації мають місце такі слідчі версії:

а) особу правопорушника встановлено, вогнепальну зброю бойові припаси або вибухові речовини вилучено;

б) особу правопорушника встановлено, проте місцезнаходження вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин не встановлено;

в) особу правопорушника не встановлено;

г) факт незаконного поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами не підтвердився.

3. «Слідча ситуація 3» – надійшло повідомлення про те, що особа зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини за місцем мешкання. В даному випадку можуть мати місце такі слідчі версії:

а) особа без встановленого на те дозволу зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини за місцем мешкання;

б) особа без встановленого на те дозволу зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини з метою збуту або передачі іншим особам;

в) у особи наявний дозвіл на зберігання і носіння виявленої вогнепальної зброї;

г) факт незаконного поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами не підтвердився.

4. «Слідча ситуація 4» – надійшло повідомлення про виявлення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин. В даному випадку можуть мати місце такі слідчі версії:

а) особу правопорушника не встановлено; вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини вилучено;

б) особу правопорушника встановлено; вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини вилучено;

в) факт виявлення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин не підтвердився.

5. «Слідча ситуація 5» – надійшло повідомлення про те, що невстановлена особа здійснює збут зброї. В даному випадку можуть мати місце такі слідчі версії:

а) особу встановлено і затримано;

б) особу встановлено, проте її місцезнаходження не відоме;

в) особу не встановлено;

г) факт збуту вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин не підтвердився.

Висновки. Враховуючи вищевказані типові слідчі ситуації та версії, а також в залежності від наявної вихідної інформації про кримінальне правопорушення щодо незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, тактичні завдання і рішення мають бути направлені на підтвердження факту вчинення кримінального правопорушення, з'ясування його обставин, встановлення особи правопорушника та визнання його причетності до вчинення кримінального правопорушення, а отже потребують проведення такі слідчі (розшукові) дії: 1) огляд місця події; 2) вилучення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин; 3) призначення судових експертиз; 4) отримання пояснень від особи, причетної до вчинення кримінального правопорушення; 5) допит свідків кримінального правопорушення; 6) проведення обшуку за місцем мешкання правопорушника; 7) проведення слідчого експерименту; 8) вручення особі підозри у вчиненні кримінального правопорушення та його допит в якості підозрюваного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоев А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2021. 308 с.
2. Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики : г'єнеза та сучасний стан : монографія. Харків : Право, 2021. 448 с.
3. Криміналістичне забезпечення виявлення і розслідування злочинів : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 430 с.
4. Мельниченко С. П. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного переміщення вогнепальної зброї : дис. ... канд.юр.наук : 12.00.09. Дніпро, 2016. 207 с.
5. Назаренко К. Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом: дис. ... к.ю.н. : 12.00.09. Дніпро, 2016. 218 с.
6. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів : навч. практич. посіб. / за заг. ред. В. М. Комарницького. Северодонецьк : ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2019. 800 с.
7. Тарасенко О. С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.09. ДДУВС, Дніпро, 2017. 283 с.
8. Шевчук В. М. Розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17495/1/Shevchuk_R-38.pdf (дата звернення: 10.01.2024).
9. Щербаківський М. Г., Андреев Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї : монографія. Харків, 2021. 192 с.